

Ainara LeGardon

“SGAEk bazkide ez direnen izenean kobratuz 17,5 milioi euro irabazi zituen 2015ean”

Egile eskubideen marasma sarea modu ulerterrazean landu dute Ainara LeGardon musikariak (Bilbo, 1976) eta David García Aristegui jabetza intelektualean adituak (Madril, 1974) Consonnirekin argitaratu berri duten *SGAE: el monopolio en decadencia* (SGAE: monopolioaren dekadentzia) liburuan. “Gurpilaren” auziarekin lotuta SGAEko hemezortzi bazkide atxilotu berritan ekin diote aurkezpen birari. Kultur ekoizpen eta distribuzioak aldatzen ari diren garaiotan ezinbesteko ekarpena da beraien lana.

Xalba Ramirez
@xalbaram

SGAERI buruzko liburu bat ateratzeko bi urte baino gehiagoko ikerketa egin duzue. Hain zaila al da nola funtzionatzen duen ulertzea? Zergatik?

Berez bi urte iraun duena idazketa prozesua izan da, baina ikerketa aurreko lan batzuekin batera hasi genuen, Daviden *Por qué Marx no habló de copyright?* (Marxek zergatik ez zuen copyright-az hitz egin?, Enclave, 2014) edo nik argitaratutako *Otro modelo es posible* (Beste eredu bat posible da) lan akademikoa. Liburu hau duela lau urte hasi zela esan dezakegu beraz.

Jabetza intelektualaren mundu korapilatsua ulertzea zaila da, eta are zailagoa SGAEk ordezkatzeko duen kudeaketa eredu ulertzea. Antón Reixak, entitatearen zuzendari ohiak, gogoeta handi bat utzi zigun libururako elkarrizketatu genuenean: “Justua dena esplikagarria izan behar dela” esaten zigun, eta azaldu zigun SGAEko teknikariek Powerpoint bera hemezortzi aldiz jarri behar izan ziotela, telebistako diru banaketa nola egiten zen ulertzeko.

“Soilik oilarraren kukurrukuak ez ditu eskubideak pagatzen” dio SGAEk. Nola biltzen eta banatzen du dirua entitateak?

Beste liburu baten bidez erantzun ahaliko litzaioke galdera horri. Laburtzeagatik, bazkide bati entzun nion esaldia errepikatuko dizut: SGAEk Ferrari bat bezala biltzen diru dirua, baina gurdi batek bezala banatzen du. Entitateari horren irudi txarra ekarri diona haren dirua biltzeko gosea izan da, eta aipatzen duzun eslogana horren erakusle da. SGAEk ez du gehiago jaso behar, hobeto baizik. Eta, bereziki, modu eraginkor eta egokian banatu.

Erabilerragatik kobratu ostean identifikatzen ditu obrak. Eta edozeini etortzen zaion galdera da: orduan nola daki bilketa hori dagokiola? Hau da Davidek esan nahi duena “lehenbizi tiro egin eta ondoren galdetu” dioenean.

Tarifak erabilgarritasunaren arabera aplikatzen direlako eta ez erabilera efektiboagatik daude kutxa beltzean horrenbeste identifikatu gabeko eskubide. Hau da, tabernari batek SGAEren errepertorioan dauden kantak erabili ahal

izateagatik pagatzen du, ez jartzeagatik. Ondoren identifikazioa ez da behar bezala egiten eta horregatik eskubideen jabeek ez zaie dagokiena iristen.

Zer gertatzen da bazkideak ez direnen izenean jasotako diruarekin? Uko egin diezaioke diru bilketa horri?

Diru bilketa egin eta bost urtera autoreek ez badute erreklamatzeko, eskubide horiek preskribitu eta entitatearen aktibo izatera pasatzen dira. Autore askok, arrazoi ugariengatik, ez dute SGAEko parte izan nahi, eta beraiei dagozkien eskubideei uko egiten diete, ezinbestean.

Paradoxikoa da, legeak derrigorrezko kudeaketa kolektiboko eskubideak daukela esaten baitu –hau da, SGAE bezalako entitateen bitartez soilik egin daitekeela–, baina entitateko bazkide izatea borondatezkoa da. Beraz, bazkide ez direnen izenean kobratu egiten da, zenbakiak loditzeko gurpil zoroa eraginez. 2015ean “identifikatzeko” geratu ziren eskubideak 17,5 milioi eurokoak izan ziren.

Ustelkeria kasuak, Kanonaren gehiegikeriak... SGAEren dekadentzia benetan gertatzen ari da ala iritzi bat besterik ez da?

Liburuan hitz egiten dugu bere monopolioaren dekadentziaz, eta hori objektiboa dela uste dugu. Tarifak ezartzerako orduan egin dituen gehiegikeriengatik isunak ezarri dizkio Merkatuen eta Kompetenziaren Espainiako Batzordeak; Europatik, bidea libre uzten zaie kudeaketa independenteko elkarteei, kudeaketa entitateen gaineko 2014/26/UE zuzentarauaren bidez; DAMA edo EKKI bezalako alternatibak sortu dira azken urteetan... asko dira arrazoiak. Baina orain, inoiz baino gehiago, SGAEk duen monopolioaz aparte, bere egituran eta kudeaketa ereduaren ere sumatzen ari gara dekadentzia.

Gardentasun falta eta kudeaketa eredu berrietara ez egokitzea dira zuen kritika nagusiak. Zer egin daiteke?

Liburuan proposatzen ditugun gauzen artean daude, bazkideei erabakitzeke ahalmen handiagoa ematea, erabilgarritasunari dagokion tarifa sistema albo batera utzi eta erabilera efektiboari dagokion tarifak ezartzea –egun dagoen

teknologiarekin egingarria da–, “identifikatzeko” eskubideen kutxa beltzean geratzen dena dagokion jabeari helarazteko ahalegina egitea –SGAEk nori banatu ez dakien zenbatekoak, autoreak ez daudelako identifikatuak edo ez direlako entitateko bazkide–...

Zerbait ona izango du hala ere...

Noski baietz. Autoreen eskubideak kudeatu eta hauengatik kobratu ahal izateko sortu ziren kudeaketa kolektiboko entitateak. Obra musikalen kasuan, zabaltzeko daukaten gaitasunagatik, autorearentzat oso zaila da berak bakarrik egitea bere obraren jarraipena. Pentsa zer litzatekeen galdezka aritzea irratiz irriti, tabernaz taberna, salaz sala, gure eskubideengatik. Lan hori errazteko dira beharrezkoak kudeaketa kolektiboko entitateak.

Arazoa gertatzen da autoreak eta editoreak entitate berean sartzean, interes kontrajarriak baitituzte. Orain gutxi ikusi dugu “telebistetako gurpilaren auzian” hutsune legalak daudela, desoreka handiak baimentzen dituztenak; autore eta editore gutxi batzuen aberastasuna bilatzen da, eta horrek botere politikoa dakar –SGAEn zenbat

eta gehiago sorrarazi, orduan eta bozka gehiago dituzu–.

Gauza onetara itzuliz, irabazien zati bat laguntza asistentzialetara bideratua da, difusio eta promoziorako, birak antolatzeke edo ekoizpen diskografikorako adibidez. Gainera, laguntzak eskaintzen ditu betaurreko graduatuak edo audiofonoak ordaintzeko, edo bazkideen baten etxe-kaleratzea gelditzeko.

SGAEk erreperitorio guztiengatik biltzen du, baita Creative Commons lizentziapean daudenengatik ere. Baina lizentzia horiekin autoreak dagozkion eskubideak jaso ditzake?

Gatazka argia da: SGAEk ez ditu lizentzia askeak onartzen, ezta er-komertzialaren klausula barruan ere. Baina arazoa hori da, erabilgarritasunagatik kobratzen duenez, berak kudeatzen ez duen erreperitorioagatik kobratzen du, Creative Commons-ak erabiltzen dituzten autoreenak barne. Beraz, autoreak berari dagokion dirua jaso nahiko balu, SGAEko bazkide izan beharko luke derrigorrez, eta bistan da biak batera ezin direla egin.

Bazkideak bere erreperitorio osoa SGAEn deklaratzeko derrigortasunak

Garcia Aristegui eta LeGardonek ikerketa sakona egin dute SGAEn inguruan liburua argitaratzeko.

RAFA RODRIGO

eta lizentzia askeak ez onartzeko jarre-
rak, oztopatu baino ez du egiten sortzai-
leek erabakiak modu askean hartu ahal
izatea.

Azken urteetan asko aldatu da musika kontsumitzeko kultura, eta gehiengoak internet bidez eta streaming plataformen bidez egiten du. Nola egiten da hemen diru bilketa?

On-line den musika industriaren or-
dainketa fluxuak bereziki konplexuak
dira. Plataformek ez dituzte eskubideen
eta *royaltien* banaketak modu argian
finkatuta. Hori bai, ekoizleei beti iristen
zaie autoreei baino gehiago.

Kulturaren Liburu Zuriak datu esan-
guratsuak eskaintzen ditu: plataforma
bateko harpidetzaren 9,99 euroetatik
soilik 0,46 bideratzen dira artistentzat.
Diskoetxeek 4,58 euro jasotzen dituzte
eta euro bakarria bideratzen da auto-
reen zatira –editore eta autoreen artean
banatzeko–.

Hori Spotify gisako plataformekin.
Datu esanguratsuena, nolana, YouTube-
ren funtzionamendua ikertzen ari
ginenean jaso genuen. SGAEn eta
YouTube-ren arteko akordio konfiden-
tzial bat dago, autoreek ezagutu ezin de-
zaketena. Beraz autoreok ezin dugu ja-
kin zenbat jasotzen duten gure lanaren
kontura. Gure iturrien arabera, SGAEn
Zuzendaritza Batzarrak ere ez ditu eza-

» “Tabernari batek SGAEn errepertorioan dauden kanta erabili ahal izateagatik pagatzen du, ez jartzeagatik. Ondoren identifikazioa ez da behar bezala egiten eta horregatik eskubideen jabeek ez zaie dagokiena iristen”

» “SGAEk duen monopolioaz aparte, bere egituraren eta kudeaketa ereduan ere sumatzen ari gara dekadentzia”

» “SGAEn eta YouTube-ren arteko akordio konfidentzial bat dago, autoreek ezagutu ezin dezaketena”

gutzen dokumentuaren edukiak, soilik Zuzendaritza Kontseiluak.

EKKIren gisako alternatibez hitz egiten duzue liburuan. Zer garapen izan dezakete?

Daukan monopolioaren kontrako borrokan beti ateratzen da irabazle SGAEn. XXI. mendeko lehen hamarkadaren hasieran eta erdialdean bi saiakera jarri ziren abian, baina ez zuten arrakastarik izan. DAMA izan zen lehena (Derechos de Autor de Medios Audiovisuales), ALMA gidoilarien sindikatuek bultzatuta. Orain berriro gertatu da EKKIren sorrerarekin Euskal Herrian.

EKKIk zein DAMAk proposatzen duten eredu SGAEn oso bestelakoa da: hasteko, “bazkide bat bozka bat” printzipioa dute –diru-bilketaren zenbatekoa alde batera utziz– eta tarifak erabilera efektiboagatik kobratzen dituzte eta ez erabilgarritasunagatik.

EKKI oso hasierako momentuan dago, mintegi informatiboak antolatzen, bazkide berriak formatzen eta erakartzen. DAMAkoak bost urte egon ziren dirua biltzen hasi aurretik, SGAEn aldetik izandako epaiketa eta presioak gaituz. Espero dugu EKKI lehenago jarri ahal izatea funtzionatzen. Anarrik esan zigun bezala “bere abantaila da hobetzeko margen handia duela. [...] Arrakala txiki batek haitz oso ireki dezake”. ■